

(वीर सहिदहरूको संस्मरणमा कीर्तिपुर, काठमाडौँबाट प्रकाशित)



जि.प्र.का.दर्ता नं ५८/२०६३

सहिद

SAHID WEEKLY साप्ताहिक

वर्ष १३, अंक २०, पृष्ठ-६ ने.सं. ११३६ गुंला गा. प्रतिपदा, वि.सं. २०७३ भाद्र ३ गते शुक्रबार AUG 2016 मूल्य रु. ५।-

गाउँ गाउँ जात्रा



पाँगा



कीर्तिपुर

आज उपत्यकालगायत देशका विभिन्न जिल्लामा आफ्नै परम्परा अनुसार सांस्कृतिक पर्व गाउँजात्रा मनाइँदैछ। हास्य व्यङ्ग्यको पर्वको रूपमा लिइने आजको दिनमा गाउँजात्रा व्यङ्ग्य मार्फत समाजमा देखापरेका गलत प्रवृत्तिको उडाङ्गो पार्ने प्रहसन हुने गर्दछ।

उपत्यकामा तीन

जिल्ला र उपत्यकामा रहेका विभिन्न गाउँहरूमा गाउँजात्रा मनाउने चलन छ। उपत्यकामा सबैभन्दा रमाइलो गरी भक्तपुर नगरमा गाउँजात्रा निकालिन्छ। ता:मचा घिन्ताङ्किकिसी र विभिन्न व्यङ्ग्यात्मक प्रहसन भक्तपुरको सांस्कृतिक विशेषता बनिस्केको छ। ललितपुरको नगरमा गाउँजात्राको

दिनमा भन्दा भोलिको दिनमा मतया: गरी गाउँजात्राको भल्को दिइन्छ तर गाउँहरूमा गाउँजात्राको दिनमा गाईको जोडी बनाएर मनोरञ्जन गरिन्छ।

काठमाडौँ शहरमा पनि गाउँजात्राको दिनमा गाईको जोडी, जोगी बनाएर मन्दिर घुमाएर आएपछि पुग्छ तर कीर्तिपुर र पाँगामा विशेष ढंगले गाउँजात्रा

मनाइन्छ। कीर्तिपुर र पाँगामा गाउँजात्रा मनाउने शैली उस्तै भएपनि प्रहसनमा फरक छ। कीर्तिपुरमा मुकुट लगाएर आउनेले मुख देख्ने गरी खोलेको हुन्छ भने झ्याँझ्याँ पापा नाच देखाउने भएकोले आफूले बोकी आउने विभिन्न सामग्री बोक्नु पर्दैन, झ्याँझ्याँ गर्न मात्र हातमा दिन

क्रमशः पृष्ठ ६ मा

बाघभैरव जात्रा मनाइयो

कीर्तिपुर। प्रत्येक वर्ष सिंह मास अर्थात् भाद्र १ गते मनाइने बाघभैरव जात्रा धुमधामले मनाइयो।

बाघभैरव परिसरमा विहानदेखि नै घुइँचो लागेको थियो भने दीप बाल्नेहरूको पनि असंख्या मात्रामा उपस्थित थियो।

बाघभैरव जात्रा बेलुका मनाइने भएकोले विहानै बाघभैरवलाई बाजागाजा साथ उत्तरतिर रहेको कुण्डमा लगी

नुहाई जात्राको लागि तयार गरिन्छ।

बाघभैरव जात्राको दिन मन्दिरमा चढाइएका विभिन्न सामानहरू चढाउनेलाई नै सफा गर्न फिर्ता दिई पठाई ती सामान साँझसम्ममा बुझाउनुपर्ने जात्रा व्यवस्थापन समितिले जानकारी दिएको छ।

बेलुकीतिर बाघभैरवलाई खटमा राखी कीर्तिपुर परिक्रमा गरिएको थियो।

नेपालभाषा केन्द्रीय विभागमा प्रा.डा. चन्द्रमान



ललितपुर। त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपालभाषा एम.ए. अध्यापन, नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग प्रमुखमा प्रा.डा. चन्द्रमान बज्राचार्यलाई आइतबार नियुक्त गरिएको छ।

वहाँले त्रिवि नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग पाटन क्याम्पसमा पदभार ग्रहण आइतबार नै गर्नुभएको थियो।

वहाँलाई निवर्तमान प्रमुख तुलसीलाल सिंहलगायत विभागको तर्फबाट स्वागत गर्नुभयो।

त्यसक्रममा वहाँले

विद्यार्थीहरूलाई गुणस्तरीय शिक्षा दिनु मेरो लक्ष्य रहेको बताउँदै चुस्त प्रशासन र विभागमा रहेका कर्मचारी, शिक्षक, विद्यार्थीसँग समन्वय गरी अगाडि बढ्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो।

कार्यक्रममा लुमन्ती दवुका अध्यक्ष रामेश्वर श्रेष्ठ, निवर्तमान प्रमुख सिंह, विद्यार्थीहरू दर्शनवीर शाक्य, र जेन्द्र शाक्यलगायतले बोल्नुभएको थियो।

वहाँलाई त्रिवि उपकुलपतिले नियुक्त गर्नुभएको हो।

त्रिवि कीर्तिपुरमा 'चिनियाँ सपना' अन्तरक्रिया

“नेपालीको सपना आत्मनिर्भर नेपाल”

कीर्तिपुर। नेपाल मजदुर किसान पार्टीका अध्यक्ष नारायणमान बिजुक्छे (रोहित) ले नेपाललाई अरु देशको स्वतन्त्रता आन्दोलनमाथि साम्राज्यवादी देशहरूको आदेशमा भाडाका सिपाही भएर दमन नगर्ने, आफ्नै खुट्टामा उभिएको र सबै देशहरूसँग मैत्रीपूर्ण व्यवहार गर्ने देशको रूपमा विकास गर्नु नै नेपाली जनताको सपना हुनुपर्ने बताउनुभएको छ। शुक्रबार नेपाल क्रान्तिकारी विद्यार्थी संघ त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रीय क्याम्पस समितिको आयोजनामा कीर्तिपुरको नेपाल तथा एसिया अध्ययन केन्द्र (सिनास) मा भएको वर्कस पब्लिकेसनसद्वारा प्रकाशित 'चिनियाँ सपना' पुस्तकबारेको अन्तरक्रिया कार्यक्रममा बोल्दै उहाँले पुरानो युगले नयाँ युगको सेवा गर्नुपर्ने माओ विचारधारा अनुसार आजको चिनियाँ नेतृत्वले इतिहास बनिस्केको रेशम मार्गलाई पुनः वर्तमान युगको सेवा गराउन पुनःस्थापित गर्न खोजिरहेको बताउनुभयो।

रेशम मार्ग तात्कालीन समयमा कूटनीतिक प्रयोजनको लागि बनाएको हुनुपर्ने तर्क गर्दै



उहाँले रेशम मार्ग बुद्धकालदेखि नै अस्तित्वमा रहेको हुनुपर्ने बताउनुभयो।

अध्यक्ष रोहितले भन्नुभयो, 'साम्राज्यवादी देशहरूले आफूबाहेक अरु देशहरू आफूभन्दा आर्थिकरूपमा समृद्ध भएको सहन सक्दैनन्। त्यसकारण संसार अमेरिका कालगायत पश्चिम देशहरूले चीनलाई सजिलै आर्थिक रूपमा अधि बढ्न दिने छैनन्।' 'चिनियाँ जनताले आफ्नो भविष्यबारे सपना देखेजस्तै नेपाली जनताको पनि सपना हुनु पर्ने सहभागी प्राध्यापकहरूको भनाइप्रति लक्षित गर्दै उहाँले नौ-

नौ महिनामा सरकार परिवर्तन हुने नेपालको राजनीतिक परिस्थितिमा कुनै पनि सपना सार्थक नहुने बताउनुभयो।

चीनमा बन्द व्यवस्था भएको तर्कको खण्डन गर्दै अध्यक्ष रोहितले भन्नुभयो, 'चीनको आजको समाज बन्द समाज होइन। कतिपय कम्युनिष्ट दृष्टिकोणबाट हेर्दा आज चीनमा बनिरहेका कानूनहरूको आलोचना भइरहेका छन्।' 'संस्कृतिविद् प्रा.डा. पुरुषोत्तमलोचन श्रेष्ठले इतिहासमा चीनले कुनै पनि देशमाथि आक्रामक व्यवहार नगरेको भन्दै

आधुनिक युरोपको समृद्धिको जग एसियाली सभ्यता नै भएको बताउनुभयो। इतिहास दोहोरिने गरेको चर्चा गर्दै उहाँले रेशम मार्गको विकाससँगै युनानी र रोम सभ्यताको विकास भएको बताउनुभयो।

भाषाविद् प्रा.डा. गोविन्दबहादुर तुम्बाहाङले भारत परिवेष्टित अवस्थाबाट नेपाललाई मुक्त गर्न चीनले अधि सारेको रेशम मार्ग वैकल्पिक बाटो हुनसक्ने बताउनुभयो। उहाँले नेपाली जनताको आर्थिक विकास र आवश्यकता पूर्तिको लागि चिनियाँ सपनालाई नेपाली सपना बनाउनुपर्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो।

सिनासका समाजशास्त्री डा. मृगेन्द्रबहादुर कार्कीले चिनियाँ सपना नारा र सतही छलफलमा मात्र सीमित गर्न नहुने भन्दै चिनियाँ सपनालाई अहिलेसम्म नेपाली जनताको सपना बनाउन नसक्नु दुःखको कुरा भएको बताउनुभयो।

चीन संसारको र राजनीतिक केन्द्र बन्न खोजिरहेको प्रसङ्गबारे कुराकानी गर्दै उहाँले २१ औं शताब्दी एसियाको शताब्दी

क्रमशः पृष्ठ ६ मा

कीर्तिपुरमा प्रहरी वृत्त र सेवा केन्द्रको सार्वजनिक सुनुवाई



कीर्तिपुर। महानगरीय प्रहरी वृत्त कीर्तिपुर र सामुदायिक सेवा केन्द्रको सार्वजनिक सुनुवाई

साउन २९ गते कीर्तिपुरस्थित कृष्ण क्याटरिङ्ग हलमा सम्पन्न भयो।

क्रमशः पृष्ठ ६ मा

क्रियटिभमा इसा परियोजना प्रदर्शनी

कीर्तिपुर। क्रियटिभ एकेडेमी कीर्तिपुर साउन २९ गते शनिबार इन्टरनेशनल स्कूल अवार्ड (इसा) २०१६ को परि योजना प्रदर्शन आफ्नै विद्यालयमा प्राङ्गणमा सम्पन्न गरियो।

उक्त परियोजनामा विद्यार्थीहरूले वर्ष दिनमा सिकेका र व्यावहारिक प्रयोग गरेका गतिविधिहरू प्रदर्शनीको रूपमा र खेको थियो।

प्रदर्शनीमा सामाजिक र सांस्कृतिक, शैक्षिक विषयवस्तुमा केन्द्रित भएर प्रदर्शनी गरिएको थियो। जसमा कीर्तिपुरमा नचाइने लाखे नाच, गुंला बाजा, धिमे, खिं, धा: बाजा बजाई दर्शकलाई आकर्षित गरेको थियो। सोही अवसरमा

बहुभाषिक, बहुसांस्कृतिक भल्कने विभिन्न जातजातिका भेषभुषामा विद्यार्थीहरूले सहभागिता जनाएको थियो भने कीर्तिपुरको इन्द्रायणी जात्राको समयमा बसिने लाखे पा:, चित्रकला प्रदर्शनीलगायत विज्ञान सम्बन्धी प्रयोगशाला विद्यार्थीहरूले आगन्तुकहरूलाई प्रस्तुती देखाएको थियो।

विद्यालयका प्रिन्सिपल वि.एन. पौडेलले रिवन काटी उद्घाटन गरिएको उक्त प्रदर्शनी अवलोकन गर्न ब्रिटिस काउन्सिलका प्रतिनिधि गौरव शर्माको उपस्थित रहेको थियो।

प्रदर्शनीमा फुड स्टलसहित खेलकूद गतिविधिहरू पनि संचालन गरिएको थियो।

ऐतिहासिक जनअन्दोलन २०८६
चैत २० गते शहादत अमर सहिद

लनबहादुर महर्जन वि.सं. २००६ माघ
हिराकाजी महर्जन वि.सं. २०१७ माघ
राजमान माली वि.सं. २०२५ मंसिर
राजेन्द्र महर्जन वि.सं. २०३० चैत

सहिद साप्ताहिक

वर्ष १३, अंक २०, २०७३ भाद्र ३ गते शुक्रबार

शंखापुर प्रकाशन समूहको लागि

सम्पादक/प्रकाशक: नारायण महर्जन

कम्प्यूटर टाइप/सेटिङ्ग: सहिद डेस्कटप

सम्पर्क कार्यालय: जहुँ हिटी युवा क्लब - ११

पाँगा, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३०५८३, ९८४१४३६०२२

E-mail:- kipushahid@hotmail.com

kipushahid@gmail.com

www.kipushahid.blogspot.com

मुद्रण : शर्मिला प्रिन्टर्स, डल्लु, काठमाडौं

सम्पादकीय...

अनुगमनको हल्ला
व्यापारीलाई सल्लाह

प्रचण्ड सरकारले भाद्र १ गतेदेखि कालोबजारी म्याद नाघेका सामान र कुहिएका सामान बिक्री वितरण गर्नेलाई कारवाही गर्न अनुगमनको हल्ला पहिले नै फैलायो ।

एउटा कथन छ भुक्नेले टोक्दैन त्यस्तै सरकारको हल्लाले व्यापारलाई पक्राउ गर्न सक्दैन ।

पूँजीपतिहरूसँग मिलेर जाने भन्ने प्रम प्रचण्ड र उप-प्रम महाराले व्यापारीहरु कारवाहीमा पर्ला भन्ने डरले नै पहिला हल्ला गरेकोमा २ मत छैन । व्यापारीहरुले आफ्नो बिक्री पसलमा रहेको र गोदाममा राखिएका सामानहरु लुकाउन दिन या म्याद भएको प्याकेजमा नयाँ प्याकिङ्ग गराउनु नै पहिले हल्ला गरेको शंका छ ।

सरकार जनता र आम उपभोक्तालाई म्याद नाघेको, कुहिएको, कृत्रिम अभाव नदिने हो भने हल्ला नगरिकन अनुगमन गरी उपभोक्ताको स्वास्थ्यमाथि खेलवाद गर्नेलाई कारवाही अगाडि बढाउनु पर्दछ ।

अनुगमनको हल्लाको व्यापारीलाई सल्लाह दिएर हुँदैन ।

‘अस्थिर’ प्रमले ‘अमिट छाप छोड्ने’?

- जोराल

धेरैले भन्ने गरेका छन्- राजनीतिमा स्थायी शत्रु र मित्र हुँदैन । व्यवहारमा हामी त्यही देखिरहेका छौं । संविधान जारी हुनु अघिको काँग्रेसी नेतृत्वको सरकारमा एमाले सहभागी भयो तर माओवादी प्रतिपक्षमा बसेको थियो । अहिले माओवादी-काँग्रेसको सरकारमा एमाले प्रतिपक्षमा बसेको छ । देशको संख्यात्मक ठूला तीन पार्टीको यो शत्रुता र मित्रताको राजनीतिको सिद्धान्त, विचार, कार्यक्रम, नैतिकताका आधारहरूचाहिँ कसैलाई ज्ञात छैन, बोध छैन । हिजो संविधान निर्माणको थेंगो भट्ट्याइन्थ्यो आज संविधान कार्यान्वयनको थेंगो भट्ट्याउन थालिएको छ । एउटै थेंगोमा पनि शत्रु र मित्र फेरिनुको पछाडि मानिसहरूले थरिथरि का कुरा काट्नु, अनुमान गर्नु र आशंका गर्नु स्वाभाविक छ । यस पटक त भन्नु पर्दा पछाडि बसेर भारतले ‘रिमोट’ चलाए पनि प्रम ओलीको राजीनामा र माओवादी-काँग्रेसको सरकार बन्दा भारतको सत्तावृत्तमा हर्षको बाढी नै आएको सर्वत्र दृष्टिगोचर भयो । विखण्डनकारीहरूलाई पनि संसदमा उपस्थित गराए । यद्यपि नयाँ दिल्लीमा हर्ष बढाउँ किन गरिएन ? विजयोत्सव किन मनाइएन ? आश्चर्य लागेको छ ।

दक्षिण एसियामा बितेको २५ वर्षमा बंगलादेशमा ६, श्रीलंकामा १०, भारतमा ११, पाकिस्तानमा १२ र नेपालमा २४ वटा सरकार गठन भएको वा फेरिएको तथ्याङ्क एउटा दैनिकमा प्रकाशित भएको छ । त्यस अवधिमा हामी निर्दलीय पञ्चायतबाट संवैधानिक र जतन्त्रात्मक बहुदलीय व्यवस्था, ‘लोकतन्त्र’ हुँदै गणतन्त्रमा पुगेका छौं । यस्तो तीव्र र जनैतिक व्यवस्थाको परिवर्तन उपर्युक्त अन्य देशहरूमा भएको छैन । यसले व्यवस्था परिवर्तनमा अब्बल देखिएको छ तर स्थिर सरकारमा हामी साच्चै पछाडि परेको पनि प्रमाणित गरेको छ । त्यसैले यसपटक पत्तिकारलाई हाँसो लाग्ने गरि दृष्टिभ्रम भयो ।

अविश्वास प्रस्तावको क्रममा उठेका आरोपहरूको

जवाफ दिँदै प्रम ओलीले पदबाट राजीनामा दिएपछि राष्ट्रपतिबाट सहमतीय सरकार को लागि आह्वान भयो । सहमतीय सरकारको सम्भावना झण्डै शून्य थियो । त्यसको म्याद सकिएपछि बहुमतीय सरकार गठनको लागि आह्वान भयो । पत्रपत्रिकामा ‘बहुमतीय प्रक्रियाबाट प्रम छानिन्दै’ शीर्षकमा पुलुक आँखा पर्दा पत्तिकारले ‘भारतीय प्रक्रियाबाट प्रम छानिन्दै’ देख्यो- ‘लकडी लिलाम’ लाई ‘लडकी लिलाम’ देखेजस्तै । यद्यपि पत्तिकारको ‘दृष्टिभ्रम’ असत्य देखिएन । विश्वलाई थाहा भइसकेको छ- ‘बहुमतीय प्रक्रिया’ भने पनि नयाँ प्रम ‘भारतीय प्रक्रिया’ वा योजनामा गठन भएको हो ।

नयाँ सरकार गठन भएपछि धेरैले हिजोका घटनाहरू स्मरण गर्न थालेका छन् । माओवादीले सशस्त्र विद्रोह गरिरहेको थियो, एक पटक त शेरबहादुर देउवालाई सिध्याउनै खोजेको थियो । तत्कालीन देउवा सरकारले पनि विद्रोही नेताहरूको टाउको काटेर ल्याऊ, भोलाभरि नोट लैजाऊ भनेर सेना परिचालन गरेको थियो । तर अहिले माओवादी र नेकाको सरकार गठन भएपछि राजनीतिमा स्थायी शत्रु र मित्र हुँदैन भन्ने भनाइ निर्मम रूपमा सत्य सावित भएको छ । तर यो स्थिति भने देश र जनताको आवश्यकता र चाहना पटकै थिएन । जे छ सबै विदेशीको स्वार्थ र योजनामात्र देखिन्छ । यसै क्रममा कथित जनयुद्ध र तत्कालीन सैन्यवादी सरकारी कारबाहीबाट पीडितहरू भने हाँसु न रुनुको स्थितिमा पुगेका छन् । हिजो जसले पीडा र दुःख दिएका थिए तिनीहरूकै सरकारले कसरी सत्य निरूपण गर्लान् ? पीडितलाई न्याय कसले देलान् ? आज सर्वत्र चर्चा र चिन्ताको विषय भएको छ ।

नयाँ जोगीले बाक्लो खरानी घसेभैं नयाँ मुसलमानले दिनको नौ पटक नमाज पढेभैं, नवर्षेने बादल ठूलै आवाजमा गर्जे भैं नयाँ नौ महिने प्रम पुष्पकमल दाहालले ‘अमिट छाप छोड्ने’ कुरा गरेका छन् । नौ महिनेको लिखित सहमति

कतै नभएको दाबी गर्दै ‘समय कम भएकोले रात दिन काम गर्ने’ पनि भनेका छन् । तर विदेशीको योजनामा बनेको र काँग्रेसले बोकेको माओवादीले ‘अमिट छाप छोड्ने’ कस्तो काम गर्लान् र गराउलान् ? त्यस्तो काम गर्नमात्र खोजे के भारतलाई सह्य होला ? काँग्रेसले भविष्यमा आफ्नै खुट्टामा बञ्चरो हुने गरी ‘कम्युनिष्ट’ ले ‘अमिट छाप छोड्ने’ काम गरेको टुलुटुलु हेरेर बस्लान् । सबैलाई थाहा छ हिजो काँग्रेसहरूले विपी जयन्तीमा रक्तदान गर्दा, वृक्षारोपन गर्दा पञ्चहरू त्राहिमाम भएजस्तै नामधारी नै किन नहोस् कम्युनिष्टको नामबाट केही काम हुँदा काँग्रेसीहरू त्राहिमाम हुने गर्छन् । चिनियाँ नाम जोडेको उद्योग, विकास-निर्माणमा सहयोगजस्ता नेपाल र नेपालीको तात्कालिक र दीर्घकालीन हित हुने गतिविधिबाट काँग्रेसीहरूलाई कति औँडाहा हुन्छ भन्ने तथ्यबाट को नेपाली अपरिचित र अनविज्ञ छन् र ? कम्युनिष्ट शब्दबाटै तर्सिने काँग्रेसले दाहाललाई ‘अमिट छाप छोड्ने’ काम गर्न पनि काँधमै बोकेर र खुला भन्ने आशा केवल मृगतृष्णा हो । यति सामान्य कुराको अनुमान नगर्ने र बुझ्न नसक्ने दाहाल र माओवादीलाई खै के भन्ने ?

अझ हिजो ‘सर्वहारा क्रान्ति’, ‘समाजवाद’ जस्ता नारा भट्ट्याएर कथित जनयुद्धमा माओवादीले के ‘अमिट छाप छोड्ने’ काम गर्‍यो र आज विश्वास गर्ने ? निवर्तमान सरकारमा रहेका नामधारीमात्र भए पनि एमाले (ओली पक्ष) र माओवादीलगायतको कम्युनिष्ट सरकारले विस्तारवादी भारतको हस्तक्षेप, नाकाबन्दीविरुद्ध केही काम गरेकै हो । तर त्यही काम भारतलाई सह्य भएन र माओवादीलाई शिखण्डी बनाएर सरकार नै परिवर्तन गर्‍यो । के त्यही भारतको योजनामा बनेको सरकारलाई त्यस्तै काम गर्न देलान् ? शंका मात्र होइन असम्भव नै छ । किनभने माओवादी हिजो पनि सरकार मा गएको थियो तर काँग्रेस र एमालेले भैं आफ्नो र आफनालाई बाहेक देश र जनताको लागि ‘अमिट छाप

छोड्ने’ कुनै काम गरेन । आफू ठूलो दल भइ सरकारमा छँदा नकारात्मक ‘अमिट छाप छोड्ने’ माओवादीले काँग्रेसको बुई चढेर उफ्रनु परिपक्वता र स्थितिको तथ्यपरक विश्लेषण हुन सक्दैन । त्यसको उल्टो देशको श्रोत विदेशीको हातमा सुम्पने, राष्ट्रिय पूँजीलाई भन्दा विदेशी पूँजीलाई महत्त्व दिने, खानेपानीसमेत विदेशीलाई सञ्चालन गर्न दिने, नागरिक सर्वोच्चता भन्दै कटवाललाई बर्खास्त गर्‍यो तर पछि गल्ती बोध गरेको ... जस्ता काम गरेका थिए । अब त भन्नु देश नै विखण्डन गर्ने काम गरेर ‘अमिट छाप छोड्ने’ शंका र त्रास उब्जेको छ । किनभने निवर्तमान प्रम ओलीले पटक पटक देशको विखण्डन हुने र राष्ट्रघाती काम आफूबाट नहुने धेरै पटक दोहोर्‍याएका थिए । तर उनैलाई विस्थापित गरेर भारतको योजनाले ल्याएको प्रमबाट देश विखण्डन गराएर ‘अमिट छाप छोड्ने’ काम गरिने अनुमान देशभरिका सचेत नेपालीहरूले गर्न थालेका छन् र गरिरहेका छन् । त्यसैले प्रम दाहालबाट त्यस्तो ‘अमिट छाप छोड्ने’ देशद्रोही काम नहोस् र नगरोस् भनी सावधान हुन र समयमै खबरदारी गर्न देशभक्त नेपालीहरूले विलम्ब गर्न नहुने देखिन्छ । कथित जनयुद्ध र पछि सरकारमा गएपछि माओवादीहरूले गरेका ‘अमिट छाप छोड्ने’ कामबाट नेपाल र नेपाली दशकौं दशक पछाडि धकेलिसकेको छ, अब त देशकै अखण्डता र अस्तित्वको सवाल छ । किनभने भारतबाट पालित-पोषित ‘जनयुद्धका सुप्रिम कमन्डर’ दाहालको यस पटकको सत्तारोहण, काँग्रेसको साथ, विखण्डनकारीहरूको सहयोग आदि स्थितिले ‘अमिट छाप छोड्ने’ कुरा चान्चुने देखिँदैन र त्यस्तो सोच्नु पनि गल्ती हुनेछ ।

तर दाहाल चलाखमा पनि धूर्त देखिएका छन् । आजै उनले हेक्का राखिसकेको छ- अस्थिर, भावुक, कुराको ठेगान नभएको । त्यस्ता प्रमले ‘अमिट छाप छोड्ने’ डिड हाँक्नु स्थिरता, सही सुझबुझ र कुराको ठेगान भएको प्रमाण होला ? (joral 2073@gmail.com)

चिर्कु लार्कु व इयाँ इयाँ पापा



- रामकृष्ण दुवाल,
पाँगा, कीर्तिपुर-९०

उपत्यका भित्रै पनि गाईजात्राको बेलामा पितृ संस्कार गाँवै पिच्छे फरक छ। यस्तो संस्कार कसरी भयो भन्ने तथ्य यही हो भन्न अभैपनि सजिलो छैन। भक्तपुरदेखि अन्य गाउँगाउँमा आआफ्नै संस्कार र प्रचलन देखिन्छ। ती मध्येमा पाँगा र कीर्तिपुरमा पनि अलग्गै गाईजात्रा मान्ने परम्परा छ। “चिर्कुलार्कु” को नामबाट पाँगाको गाईजात्रालाई भन्ने गर्छन्। त्यस्तै “इयाँइयाँ पाँगा”को नामबाट कीर्तिपुरमा भन्ने गर्छन्। पाँगा र कीर्तिपुरको संचालन गर्ने प्रकृति एउटै जस्तो देखिन्छ। भन्ने र सम्बोधन गर्ने कुरामा फरक देखिएपनि नियम र विधिमा केही केही कुरामा पृथक देखिन्छ। यसको आधार र प्रमाण खोज्न बाँकी छ।

‘चिर्कुलार्कु’

यो “चिर्कुलार्कु” पाँगामा चलनचल्तीको भाषा अर्को भाषामा पनि कहिलेकाँही भन्ने गर्छन् “वस घान वःपि” यो भाषा अलिकति व्यवहारमा देखिएकोलाई मात्र भन्ने चलन हो। खास यस्को नाम “चिर्कुलार्कु” हो। यो शब्द किन भनियो किन भनियो अलिकति मन्थन आवश्यक छ। बाजाको ताल वादन पाँगाको सुर वादन र भेष भुषाको श्रृङ्गार पटार र त्यसमा प्रस्तुत हुने सहभागीहरू।

कीर्तिपुर र पाँगा गाईजात्राको फरक

कीर्तिपुरमा आयोजना गर्ने टोल या घरबाट ‘थाचिना’ निस्कँदा धेरै पापाको मुकुट बोकी गणेश मन्दिरमा पूजा गरी मुकुट लगाइन्छ भने मृतकको स्मृतिमा निस्कने मुकुट लगा लगाएर आउने (वसः घाना वःपि) को मुकुट आधा खुला गरेको हुन्छ। धेरै पापा गर्दा निलो रङ्ग लगाका व्यक्ति र ख्याल आउनेहरू बाजाको तालमा नाचेर आउँछन् र गाई बनेर आउनेहरू पनि धेरै पापासँगै

आएको हुन्छ भने धेरै पापा गर्दा धेरै पापा गर्ने हलो जोत्ने गर्दछ तर पाँगामा आयोजकको घरबाट निस्के देखिने चिर्कु लार्कु गर्ने, मुकुट सहित लुगा लगाउनेहरूले मुकुट खोल्नु हुँदैन, यहाँ गाई बनेर आउनेहरू मुख्य गाईलाई हलो जोत्नेले यताउता घुमाई रहेको हुन्छ। चिर्कु लार्कुसँगै जानु पर्दैन यहाँ अहिले चिर्कु लार्कु गर्दा सुरुमा नाच देखाउने गरिन्छ, अनिमात्र चिर्कु लार्कु गरी



ताल वादन

न्हया : १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८
धाबजा : धें। चा। धें। धें। चा। -। धें। -। (जति पनि बजाए हुने)
तिंछ ते। -। छु। -। तें। -। छु। -।
धाः धेंचा। धेंधें। चा। धें। धेंचा। धेंधें। चा। धें।
तिंछ : तें। छु। ते। छु। ते। छु। ते। छु।
चालिः धेंधेंचा। क्धें। धेंधेंचा। क्धें। धेंधेंचा। क्धें। चाधिनिचा। धेंनिधें।
पाँगा : च। S। च। ह। च। S। च। S
चच। चह। च। च। चच। चह। च। S
शब्द : चिर्कु। लार्कु। कु S। कु। चिर्कु। लार्कु। कु S। कु।

यस्ता बोल पद्धति अरुपनि धेरै छन्। पछि विस्तृत रुपमा व्याख्या विश्लेषण गर्ने प्रयास गर्छु।

धाकः लुइपि पञ्च भद्र

- (१) न्याख्या : माछाको मखुण्डो
- (२) लीखा : पितल
- (३) सिंखा : काठको
- (४) व्याँखा : भ्यागुटाको मखुण्डो
- (५) म्हुकँखा : च्याउ



(१) (२)



(३) (४) (५)

रमाइलो गर्छ। पाँगामा दथलपोखरीमा मुख्य गाईको जोडीलाई हलो जोत्नेपछि आफ्नो घरमा जना पाउँछ त्यसो गर्दा मुख्य आयोजकको घरबाट माल्पा प्रसाद ग्रहण गरी जानु पर्दछ।

प्रतिक

पारुप	अस्त्र	प्रतिक
१) न्याख्या(माछा)	तुफि(कुचो)	ब्रम्हा
२) लीखा(पितल)	तसला बाटा	विष्णु
३) व्याँखा	कुटमा (खकन)	हनुमान
४) सिंखा	डोको/थुन्चे	बन्देव
५) म्हुकँखा(च्याउ)	कुलु(उट्टेको भुँडी)	रञ्जक

निरुवा

- १) पहिलो मकुण्डो डार्गी (इन्द्रको शक्ति) मध्ये
- २) दोस्रो वैष्णवी
- ३) तेस्रो माहेश्वरी

प्रतिमूर्ति

न्हिप (पुच्छर) समाउने अप्सरा

यी माथिका विश्लेषण सबै मिथक जस्तै लाग्छ। तर गाईजात्रा पर्व रमाइलोको लागि हैन। नेवार संस्कार र समाजमा आफ्ना मृतक पुर्खाहरूलाई मृत्यु पर्यन्तपनि अति सम्मान साथ गरिने मृत्युसंस्कार हो। यो नितान्त तान्त्रिक छ पनि, हुनुपर्ने होला। किनभने तीन वटा मकुण्डो मध्येको पहिलो (प्रथम) मकुण्डो ल्याउनलाई असाध्यै चोखो नितोको प्रकृया अपनाएर ल्याउनुपर्ने परम्परा छ। जुन मकुण्डो कीर्तिपुरबाट ल्याइन्छ। ल्याउँदाको प्रकृत्यामा ज्यादै सतर्कता अपनाउनुपर्ने प्रावधान पनि उतिकै छ। जस्तो जुत्ता लाउनु नहुनेदेखि कसैसँग छुन, बोल्नु समेत पाइँदैन। जुन स्थानमा मानिसले मकुण्डो छोपेर दिन्छ त्यसलाई हेर्न समेत बर्जित छ। यसको विधि विधानको विषयपछि विस्तृत लेख्ने प्रयास गर्ने कोशिस गर्नेछु। यो चिर्कुलार्कुको बारेमा अनेक तर्क वितर्क र मिथकहरू पनि भएकोले यसको यावत कुरालाई यो सानो लेख मार्फत सबै कुरा बुझाउन सम्भव हुँदैन। वैदिक तान्त्रिकसित गाँसिएको हुनाले यसको अन्य कुराहरू इन्द्रदह अथवा इन्द्र जात्रा र इन्द्रदहमेलासम्म गाँसिएको देखिन्छ।

नेवारहरूको यस्ता संस्कारहरूसित एकपछि अर्को जोड्दै जाने समाजिक रितिथितिहरू धेरै छन्। गुथिगानादेखि लिएर जन्म मृत्यु र बाँचुन्जेल गरिने संस्कारहरू अनगिन्ति छन्।

यो चिर्कुलार्कु जात्राको अवयवहरू राम्रोसँग बुझ्न र बुझाउन निकै कठिन छ। मृतक पित्रिहरूलाई स्वर्ग यात्रासम्म तय गर्न चाँजोपाँजो मिलाउन गरिने परिवारको सदस्यहरू साथै अन्य समुदायले आत्मसाथ गरेर भव्यता दिलाउन मात्र नभएर अरु कुराहरूलाई पनि दिशानिर्देश गरेको देखिन्छ।

पाँगा र कीर्तिपुरको गाईजात्रा

फाइल फोटोहरूः



हार्दिक श्रद्धाञ्जली



स्व. सीतादेवी महर्जन

जन्म: वि.सं. २००७

स्वर्गारोहण: वि.सं. २०७३ साउन १९ गते



हाम्रा बहिनी/दिदी श्रीमती सीतादेवी महर्जन
(कीर्तिपुर नयाँबजार अमल्सी निवासी कृष्णहरी महर्जनको श्रीमती) को
२०७३ साउन १९ गते बुधबार (ने.सं. १९३६ गुँलाथ्व पारु) का दिन
६६ वर्षको उमेरमा असामयिक निधन भएकोले दिवंगत आत्माको
चीरशान्तिको कामना गर्दै यस दुःखद घडीमा शोक सन्तप्त परिवारप्रति
हार्दिक समवेदना प्रकट गर्दछौं ।

दिदी: रमादेवी महर्जन

छोरा: देवशरण महर्जन
बुहारी: ज्ञानी महर्जन
नाति: भाषकर महर्जन
नाति: सुमिरण महर्जन
ज्वाई: अष्ट महर्जन
छोरी: रेवती महर्जन
नाति: अमन महर्जन
नाति: अविरल महर्जन
ज्वाई: राजकमल महर्जन
छोरी: सुनिती महर्जन
नातिनी: स्वष्टिका रानी महर्जन
नातिनी: इरारानी महर्जन

भाई: प्रशान्त महर्जन

बुहारी: विजयलक्ष्मी महर्जन
भान्जा: प्रताप महर्जन
भान्जा बुहारी: सृजना महर्जन
भान्जा नातिनी: प्रसिद्धि महर्जन
भान्जी: सृष्टि महर्जन
भान्जी: प्रिती महर्जन
भान्जी ज्वाई: श्रीराम महर्जन
भान्जी नातिनी: समृद्धि महर्जन
भान्जी नातिनी: आरभी महर्जन
भान्जी: श्रीति महर्जन
भान्जी ज्वाई: निरोज महर्जन

दिदी: मायादेवी महर्जन

भिनाजु: शिवलाल महर्जन

बहिनी: उमादेवी महर्जन

छोरा: अमिन महर्जन
बुहारी: अरुणा महर्जन
छोरी: अनु महर्जन

बहिनी: जननीदेवी महर्जन

ज्वाई: श्याम कुमार महर्जन
छोरा: सिरोज महर्जन
छोरा: गौरव महर्जन

समस्त महर्जन परिवार

हार्दिक श्रद्धाञ्जली



स्व. जयदेवी महर्जन

जन्म: वि.सं. २०२६

स्वर्गारोहण: वि.सं. २०७३ साउन २१



हाम्रा छोरी/भान्जी श्रीमती जयदेवी महर्जन
(कीर्तिपुर नया वडा नं. १५ लनगोल निवासी हाल अमेरिकास्थित
बोस्टनमा बसोबास गर्नुहुने मदन महर्जनको श्रीमती) को
२०७३ साउन २१ गते शुक्रबार ४७ वर्षको अल्पायुमै अमेरिकामा
असामयिक स्वर्गारोहण भएकोले दिवंगत आत्माको चीरशान्तिको
कामना गर्दै हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं ।
यस दुःखद घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनप्रति
हार्दिक समवेदना प्रकट गर्दछौं ।

आमा: रमादेवी महर्जन

दाई: देवशरण महर्जन
भाउजु: ज्ञानी महर्जन
भतिज: भाषकर महर्जन
भतिजी: सुमिरण महर्जन
ज्वाई: अष्ट महर्जन
बहिनी: रेवती महर्जन
छोरा: अमन महर्जन
छोरा: अविरल महर्जन
ज्वाई: राजकमल महर्जन
बहिनी: सुनिती महर्जन
छोरी: स्वष्टिका रानी महर्जन
छोरी: इरारानी महर्जन

सानु बा: कृष्णहरी महर्जन

बहिनी: रिता महर्जन
भाई: कविन्द्र महर्जन
बुहारी: शिलशोभा महर्जन
छोरी: कविना महर्जन
छोरा: सिद्धार्थ महर्जन
बहिनी: निता महर्जन
ज्वाई: अमरज्योति रञ्जित
छोरा: दिव्यज्योति रञ्जित
छोरी: निष्ठाज्योति रञ्जित
भाई: डा. प्रविन्द्र महर्जन
बुहारी: प्रमिला महर्जन

मामा: प्रशान्त महर्जन

साइजु: विजयलक्ष्मी महर्जन
भाई: प्रताप महर्जन
बुहारी: सृजना महर्जन
भान्जी: प्रसिद्धि महर्जन
बहिनी: सृष्टि महर्जन
बहिनी: प्रिती महर्जन
ज्वाई: श्रीराम महर्जन
छोरी: समृद्धि महर्जन
छोरी: आरभी महर्जन
बहिनी: श्रीति महर्जन
ज्वाई: निरोज महर्जन

सान्नी आमा: उमादेवी महर्जन

भाई: अमिन महर्जन
बुहारी: अरुणा महर्जन
बहिनी: अनु महर्जन

सान्नी आमा: जननीदेवी महर्जन

सानु बा: श्याम कुमार महर्जन
भाई: सिरोज महर्जन
भाई: गौरव महर्जन

सान्नी आमा: मायादेवी महर्जन

सानु बा: शिवलाल महर्जन

नेविसंघ महाधिवेशन: पदको लागि मरिहते



काठमाडौं । नेपाली काँग्रेस भातृ संगठन नेपाल विद्यार्थी संघको ११ महाधिवेशन १२ औं दिनमा मात्र टुङ्गो लाग्यो । साउन २३ गते भृकुटी मण्डपमा पार्टी सभापति शेरबहादुर देउवाले उद्घाटन गरेलगत्तै प्रतिनिधि विवादले सम्मेलन लम्बिएको थियो । सम्मेलन स्थल भृकुटी मण्डपमा दोस्रो दिनमा विवादका कारण भडप भयो । तीन दिनको लागि लिइएको हल चौथो दिनमा खाली गरी नेपाली काँग्रेसको केन्द्रीय कार्यालय सानेपामा बन्द सत्र सारेको थियो ।

सानेपामा पनि विवाद मिलाउने नाममा फर्जी प्रतिनिधि थप गरेको भन्दै ठूलो विवाद नार । बाजी पछि ठूला भडप भएको थियो ।

देशभरबाट ३४००

बाट ३८५२ प्रतिनिधि पुऱ्याएपछि बन्द सत्रमा छलफल नगरी सिधै भाद्र १ गते निर्वाचन गरेको थियो । साउन ३२ गते उम्मेदवारी दर खास्त दिन लगाएको थियो । मतदानमा ३८५२ मध्ये ३३०७ मत खसेको थियो ।

विद्युतीय मतदान प्रणाली अनुसारको निर्वाचनले बिहीबार नतिजा सार्वजनिक भए अनुसार अध्यक्ष पदमा नयन महरनिर्वाचित भएका छन् भने कुन्दन काफ्ले उपाध्यक्ष चयन भएका छन् ।

एउटै संगठन, एउटै विचार तर गुट उपगुटको सिकार छन् नेविसंघ । जसको कारण सबैलाई पदको आवश्यकता छ । पदको लागि मरिहते कै कारण १२९ जनाको पदावलीको आगि ७ सय भन्दा बढी उम्मेदवार छन् ।

तरुण दल कीर्तिपुरमा इच्छा



कीर्तिपुर । नेपाल तरुणदल कीर्तिपुर नगर समितिको अध्यक्षमा इच्छा कुमार महर्जन निर्वाचित भएका छन् ।

शनिबार कीर्तिपुरस्थित कृष्ण क्याटरिङ्ग हलमा भएको तरुण दलको नगर सम्मेलनले वहाँ निर्वाचित हुनु भएको हो ।

उक्त कार्यक्रमको उद्घाटन काठमाडौं क्षेत्र नं. १० का सांसद राजेन्द्र कुमार केसीले

पानसमा दीप प्रज्ज्वलन गरी गर्नुभएको थियो ।

उक्त समितिमा उपाध्यक्षमा मनोज केसी, सचिवमा राजु महर्जन, कोषाध्यक्ष योगेन्द्र खनाल, सदस्यहरूमा क्षेत्रीय खुला अशोक ढुङ्गाना, क्षेत्रीय महिला सदस्यमा सुमित्री महर्जन, क्षेत्रीय दलितमा राजकुमार रोक्का, समावेशीमा अनिश शाही रहनु भएको छ ।

गाईजात्रा कप लक्ष्मी र शंकरले हात पारे

कीर्तिपुर । देवढोका व्याडमिन्टन समूहको आयोजनामा भएको छैठौँ गाईजात्रा कप व्याडमिन्टन प्रतियोगितामा शंकर महर्जन र लक्ष्मी बहादुर महर्जनको जोडीले जितेका छन् ।

शंकर र लक्ष्मीको जोडीले बेन गोपाल महर्जन र र । जकुमार महर्जनको जोडीलाई पर

देवढोका व्याडमिन्टन समूहको साधारण सभा सम्पन्न

कीर्तिपुर । देवढोका व्याडमिन्टन समूहको पहिलो वार्षिक साधारण सभा कीर्तिपुर नपा वडा नं. १४ जलविनायक मन्दिर परिसरमा शनिबार सम्पन्न भयो ।

समूहका अध्यक्ष लक्ष्मीभक्त महर्जनको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा नयाँ नेतृत्वको चयन गरिएको थियो । जसमा

विनोद महर्जन अध्यक्ष, भुवन महर्जन सचिव, इवेन महर्जन कोषाध्यक्ष, सदस्यहरूमा हरिगोपाल महर्जन, लक्ष्मी बहादुर महर्जन, बेन गोपाल महर्जन, सुरेश महर्जन, शंकर महर्जन र राजकुमार महर्जन रहेका छन् र अभिभावकको रूपमा र । जकुमार महर्जन र मिसकुमार महर्जनलाई चयन गरिएको थियो ।

गाईजात्रा

उपत्यका बस्ती नेवारी जातिले मात्र नेपालको धार्मिक संस्कार अनुसार चाडपर्व मानेको बढी पाइन्छ । ती मध्ये गाईजात्रा भक्तपुर, कीर्तिपुर, पाँगा (शंखापुर) मा गाईजात्रा विधीपूर्वक र रमाइलो तरिकाले र धर्म अनुसार मृत्यात्माले शान्ति पाउने आशाले मनाइरहेको पाइन्छ ।

भाद्र शुक्लपूर्णिदिखि कृष्णाष्टमी जात्रासम्मको दिनलाई नौ दिने गुनपुन्ही (नौ दिने चाड) को रूपमा मनाइन्छ । विभिन्न धारणा मध्ये प्रथम भगवान् बुद्ध तपस्या गरेको समयमा विभिन्न रूपले तपस्या भंग गर्न भगवान् बुद्धलाई जिस्काउन आउने भ्रूयाँभ्रूयाँ पापा गर्नेको रूपमा संस्कार चलेको पाइन्छ भने दोस्रो काठमाडौंका प्रताप मल्लका प्रथम पुत्र ३२ लक्षणले युक्त भएको चार हात भएका पुत्रको प्रत्येक हप्तामा एउटामा कमलको फूलको चिन्ह, अर्कोमा शुद्धोशन चक्रको चिन्ह, अर्कोमा गद्दा चिन्ह र अर्कोमा त्यो पनि ५ महिनामा मृत्यु भएको र पछिको तेस्रो छोरा पनि पहिलोको जस्तै तेजिलो छोरा पनि ६ महिनामा मृत्यु भएकोले पुत्रहिन भई महारानी साँढे विलाप गरी केही नखाईकन शोकाकुल भएको कारण मन्त्रीहरूले सल्लाह गरी सबै जनताहरूको आफ्नो घरमा परिवार मृत्यु हुँदा त्यस्तै दुःखी हुन्छ भनी महारानीलाई झ्यालमा र । खेर देखाउन यस वर्ष भरी जनताहरूको परिवारमा ज-जसको मृत्यु भएको परिवारले झ्याली पिटी गाईजात्राको दिन सबै मृत्यु भएका परिवार जनताले त्यसरी ल्याई महारानीको मनमा मेरो जस्तै सबैलाई मृत्युको शोक हुने रहेछ भनी शान्त भएकोले सबै मृत्यु परिवारका जनताको मन शान्त पार्न गाईजात्रा सुरु गरेको पाइन्छ ।

आफ्नो पीडा अरुलाई देखाएपछि र अरुको पीडा आफूले देखेपछि पनि आफ्नो पीडा शान्त हुने देखिन्छ । मृत्यु आत्माको शान्ति मिलोस् भनी त्यस दिन दान दक्षिणा पनि चढाउँछन् । गाईलाई जात्रा देखाउने पनि चलन छ । गाईको जात्राको धारणाले गाईलाई ढोग्ने, पूजा गर्ने चलन छ । पाँगा, कीर्तिपुरलगायत उपत्यकावासीले नियालोको सानो डोको अगाडि पछाडि गाईको र गणेशको अनुहार लेखी दुई ओटा भण्डा ठड्याई, परालको सिंग बनाई एक/एक जोर केटाहरूलाई धोती लगाई परालको जामा लगाई मृतक परिवारबाट आफ्नो क्षेत्र परिक्रमा गराउने चलन छ । भक्तपुरमा मृतकको परिवारको टोलबाट मच्छिन्द्रको र थ जस्तै बनाई चार दिशामा मृतकको फोटो भण्ड्याई कपडाको पत्ता भण्ड्याई अगाडि बाजा बजाउनेहरू राखी रथ बोकेर कसैको लट्ठी बजाउने, कसैको बाजा बजाएर नगर परिक्रमा गर्छन् भने पाँगा कीर्तिपुरमा ७ जना झ्याँझ्याँपापा गर्ने मुकुण्डो लगाई परालको डोर ले पटुका बाँडी त्यस पछाडि ९ वटा रुमाल, ९ वटा सारी, ९ वटा चोलो डोरीमा बाँडी जिउमा लगाएर मुकुण्डो लगाई लाइन आउने गर्छन् र झ्याँपापा गर्दा कीर्तिपुरमा ७ जना पाँगामा ५

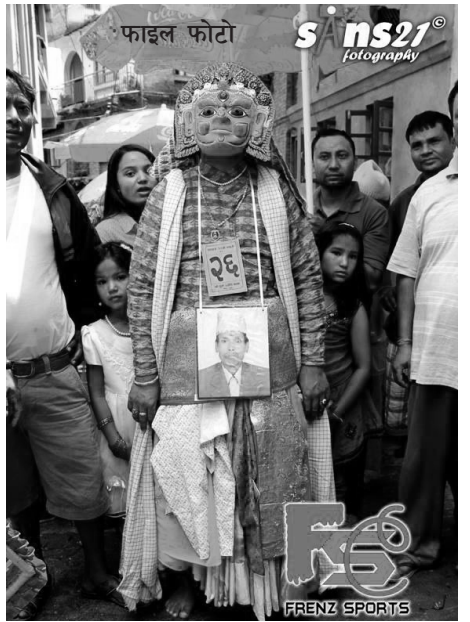
जनाले गर्छन् । त्यसमा सुसजित ढंगले रमिता देखाउँछन् । प्वंग बाजा, धा: बाजा, झ्याली बजाउँछन् । त्रिखापा (मुकुण्डो) लगाउने र न्याखापा (मुकुण्डो) लगाउनेले दूध बाहेक दिनभर केही खानु हुँदैन । परिक्रमा सकेपछि मात्र खान मिल्छ ।

कीर्तिपुरमा गोरु जोत्ने भनेर एक जोर गाई भएर एकजना हलो बोकी ठाउँठाउँमा हलो जोत्ने गर्दछन् । हलो जोत्ने जतिपनि भएर आउँछन् भने पाँगामा एक जोर मात्र हलो जोत्ने भएर आउँछन् । कीर्तिपुरमा (वस: घाइपी) लुगा नौ जोर लगाउनेले मुकुण्डो माथि राखेर र जहाँतही प्याच्च बसेपनि हुन्छ तर पाँगाको परि क्रमा पूरा नभएसम्म नौ जोर लुगा लगाउने (वस: घाइपी) हरू बस्न पाउँदैन । गाई जात्राको १०० मिटर पर खाजा खुवाउने भनी एक समूह नाचगान गरेर चौबाटोमा मानिसहरूलाई लाइन राखी खाजा खुवाउने र व्यङ्ग्यात्मक गरी परि क्रममा गर्ने चलन छ । साँझ गाईजात्रामा संलग्न सबैलाई भित्र्याएपछि बेलुका कीर्तिपुरमा बाघभैरव अगाडि देयपुखुतिर लाखे नाच गर्नेलाई रांगाको टाउको दिने र पोखरी रांगाको टाउको समाति परिक्रमा गर्ने चलन छ भने पाँगामा लाखी पोखरीमा महाँवोका लाखेलाई र पाघु टोलका लाखेलाई टाउको दिई पोखरी परिक्रमा गर्ने चलन छ । यसको मूल अर्थ कीर्तिपुरमा

इन्द्रायणीबाट बध गरेका देवढोका तल दिउखुईमा बस्ने प्राचीन दानवको मृत्युको उपलक्ष्यमा र गालाई महिसासुर राक्षसको रूपमा मान्ने चलन भएकोले र । क्षसलाई काटी लाखे भनेको पहिलाका दैत्य र । क्षस (लाखे) हालका लाखे त्यसरी उप्रेतर आतंक मचाउने भनी देखाएको किंबदन्त हो ।

मानवरूपी लाखे नाचले त्यस्ता दैत्यहरू पटन भई खुसीयालीको रूपमा मनाउने परम्परा हो । पहिलेका मानिसले कर्कोलाको पातको मुकुण्डो बनाएर लाखे नाच्ने चलन थियो । हाल पितल, काठ, फलामको मुकुण्डो बनाएर पालिस लगाई आकर्षण ढंगले नाच्ने चलन छ । लाखेलाई रांगाको टाउको दिएर परिक्रमा पछि गाई जात्रा दिन समापन हुन्छ । प्राचीन समयमा दानवहरूले अति दुःख दिएको कारण तान्त्रिकमा निपूर्ण व्यक्तिले इन्द्रायणी, चामुण्डा, विष्णुदेवी, महाकाली जस्ता देवताको आराधना गरी देवतालाई प्रकट

प्रस्तोता: इन्द्र बहादुर महर्जन



गराई त्यस्ता लाखे दैत्यसँग युद्ध गराई दानवलाई पराजित गराई त्यसको खुसीयाली मनाउने चलन थियो । हाल ती संस्कारलाई विशेष रूपले मनाउने गरिन्छ । ललितपुर मा गाईजात्रा विशेष रूपले नमानी भोलिपल्ट मतया: मनाउने गरिन्छ । मतया:मा अनेक भेष लगाई ललितपुरका थुर, बुद्धको मूर्तिहरू, कृष्णमन्दिर र अन्य मन्दिरहरूमा परिक्रमा गरी साधारण नास्ता गर । ई विसर्जन गर्ने चलन छ । गाईजात्राको भोलिपल्ट देखि कृष्णाष्टमीसम्म ख्याल आई मनोरञ्जन गर्ने चलन भक्तपुर, पाँगा, कीर्तिपुर, काठमाडौं, ललितपुरमा चलन छ ।

सूची दर्ता सम्बन्धी सूचना

यस राराहिल मेमोरियल स्कूलमा चालु आ.व. २०७३/०७४ को लागि तपसिलमा उल्लिखित सामान तथा सेवाहरू आपूर्ति गर्नुपर्ने भएकोले सम्बन्धित कार्य गर्न पाउने इजाजतपत्र प्राप्त फर्म तथा कम्पनीले यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले १५ दिनभित्र तपसिलमा उल्लेखित कुन कामको लागि सूचीकृत हुन चाहेको हो, सोको स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरी सम्बन्धित फर्म, संस्था वा कम्पनीको दर्ता प्रमाणपत्र, मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ता प्रमाणपत्र, स्थायी लेखा नम्बर दर्ता प्रमाण पत्र र पछिल्लो आर्थिक वर्षको कर चुक्ता प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपिहरू समेत संलग्न गरी यस स्कूलमा निवेदन पेश गर्नु हुन यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ ।

तपसिल:-

- पुस्तक सप्लाई, स्टेशनरी, मसलन्द, खेलकुद तथा शैक्षिक सामग्री तथा कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी मालसामानको आपूर्ति ।
- ड्रेस आपूर्ति सम्बन्धी कार्य ।
- फर्निचर तथा फर्निचिङ्ग सम्बन्धी कार्य ।
- रङ्गरोगन, भवन, निर्माण कार्य ।
- मेसिनरी, इलेक्ट्रोनिक्स, कम्प्युटर, प्रिन्टर, स्मार्ट बोर्ड, वेभ क्यामेरा तथा विद्युतीय सामग्री सप्लाई, रिफिलिङ्ग तथा मर्मत सम्बन्धी कार्य ।
- हार्डवेयर, सफ्टवेयर तथा नेटवर्किङ्ग सम्बन्धी कार्य ।
- पिउने पानी आपूर्ति सम्बन्धी कार्य ।
- सूचना प्रकाशन सम्बन्धी कार्य ।
- खाद्यान्न सामग्री, दूध, बेकरी, तरकारी, मासु तथा खाना पकाउने ग्याँस आपूर्ति सम्बन्धी कार्य ।
- इन्धन आपूर्ति सम्बन्धी कार्य ।
- निर्माण तथा हार्डवेयर सामग्री ।
- कपडा तथा अन्य सिलाई सम्बन्धी कार्य ।
- सेक्युरिटी तथा यातायात सेवा सम्बन्धी कार्य ।
- सरसफाई तथा फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य ।
- छपाई सम्बन्धी कार्य ।
- अन्य ।



राराहिल मेमोरियल स्कूल

राराहिलनगर, कीर्तिपुर-११

फोन नं. ८३३०२७८, ८३३३८३७

विद्यालयस्तरीय ट्याडमिन्टन प्रतियोगिता

कीर्तिपुर। कीर्तिपुर व्याडमिन्टन क्लवको आयोजनामा कीर्तिपुर दक्षिणभेगीय अन्तर विद्यालय व्याडमिन्टन प्रतियोगिता भाद्र २५ गतेबाट हुने भएको छ।

क्लवको साउन २९

गते बसेको बैठकले सो निर्णय गरेको हो।

प्रतियोगिता भाद्र २९ गतेसम्म हुनेछ। प्रतियोगितामा सहभागिताको लागि विद्यालयमा पत्राचार भैसकेको प्रतियोगिताका संयोजक सुरेश बज्राचार्यले सहिदलाई बताउनुभयो।

आज गाईजात्रा.....

ल्याउँछ र बाटोमा हिँड्दा पनि नाच्दै जाने गर्दछ। कीर्तिपुरको मुख्य आकर्षण रातो मुकुट लगाएर आउनेको प्रहसनलाई विशेष चासोले हेरिन्छ।

तर पाँगामा मुकुण्डो लगाएर आउनेहरूले मुख देखाउनु हुँदैन। चिर्कु लाक्कुको तालमा बाटोमा खुट्टाको टेकाई हुन्छ भने झ्याँझ्याँ गर्दा मुकुण्डो लगाएर आउनेलाई आफूले लिई आएको सामग्रीसहित बोकी घुम्नु पर्दछ। गाई जोट्ने गर्दैन। माउ गाईले अन्य गाईलाई जोट्ने हिसावले गाउँ घुमाइरहेको हुन्छ।

कीर्तिपुर पाँगामा चिउरा खुवाउने 'बजि नकेगू'

कीर्तिपुर र पाँगामा गाईजात्रा निस्केको आधा भाग घुमेपछि आयोजकको घरबाट 'बजि नकेगू' चिउरा खुवाउने प्रहसन निकाल्छ। चिउरा खुवाउने प्रहसन एक हिसावले ख्याल हास्य व्यङ्ग्यको रूपमा मनोरञ्जन गर्न निकालिन्छ। टोलटोलमा गीत गाउँदै, नाच्दै चिउरा खुवाई हिँडेका हुन्छन्।

लाखेलाई राँगोको टाउको

कीर्तिपुर पाँगा दुवै गाउँमा घण्टाकण्ठदेखि लाखे नाच देखाउँछ। कीर्तिपुरमा टोल पिच्छे लाखे निस्कन्छ भने पाँगामा बालकुमारी र विष्णुदेवी गाउँमा प्रचलन अनुसार लाखे निकालिन्छ घण्टाकण्ठदेखि। कीर्तिपुर र पाँगा दुवै गाउँमा लाखेलाई राँगोको टाउको चढाउनु पर्दछ।

कीर्तिपुरमा बाघभैरव परिसरको घः पोखरीमा र पाँगामा लाखीस्थित घः पोखरीमा राँगोको टाउको दिई लाखेलाई पोखरी घुमाइन्छ। कीर्तिपुरमा एउटा मात्र टाउको दिइन्छ भने पाँगामा २ वटा टाउको र खुट्टा, पुच्छर दिने गरिन्छ।

आत्मनिर्गमर.....

हुने बताउनुभयो।

सिनासका अर्का र। जनीतिशास्त्री प्रा.डा. पञ्चनार। यण महर्जनले प्राचीनकालीन र शम मार्गले चीनको तात्कालीन विदेश नीति प्रतिबिम्बित गरेको चर्चा गर्दै चिनियाँ राजनीतिक

नेतृत्वको राजनीतिक व्यवहारमै एक क्षेत्र-एक बाटोको योजना सफलता वा असफलतामा निर्भर हुने प्रस्ट पार्नुभयो।

अर्थशास्त्री डा. योगेश रञ्जितले चीनले अहिले प्रस्ताव गरेको रेशम मार्गले एकलो चीनको मात्र हित नहुने बरु सँगै जोडिएका सबै देशहरूको हित हुने बताउनुभयो।

सिनासका र। जनीतिशास्त्री प्राध्यापक पेशल निर। लाले नेपाली राजनीति अन्तर्राष्ट्रिय शक्ति केन्द्र बन्दै गएकोमा चिन्ता व्यक्त गर्दै नेपाली भूमिमा 'फ्रि तिब्बत' का गतिविधि भारतीय संस्थापनकै उक्साहटमा हुने गरेको प्रस्ट पार्नुभयो।

अंग्रेजी विभागका महेश पौड्यालले चिनियाँ सपनाको लाभ लिन नेपाली जनता तयार छन् वा छैनन् भन्ने कुरामा हामी सचेत हुनुपर्ने बताउनुभयो। नेपालमा रेलमार्ग आएपछि नेपालबाट चीनमा हामी के पठाउन सक्छौं भन्ने विषयमा पनि नेपाली जनताले सोच्नुपर्ने उहाँको भनाइ थियो।

त्रिवि भूगोल केन्द्रीय विभागका प्रमुख प्रा.डा. पद्मचन्द्र पौडेलले एक क्षेत्र-एक बाटोको अवधारणा संसारको भविष्यको लागि व्यापक दृष्टिकोण बोकेको योजना भएको बताउनुभयो।

सिनासका प्रा.डा. डिल्लीराज शर्मांले प्राचीन रेशम मार्ग नेपालसँग पनि जोडिएको प्रमाण साँखुको बज्रयोगिनीमा रहेको युनानी शैलीका प्रतिमाहरू रहेको बताउनुभयो।

उहाँले रेशम मार्गको अध्ययन गर्न नदी किनाराको सभ्यताको अध्ययन गर्न अपरिहार्य हुने प्रस्ट पार्नुभयो। मानव अधिकारकर्मी योगेन्द्रमान बिजुक्छेले चीनसँगको सम्बन्धलाई नेपाली जनताले शीतयुद्धकालीन आँखाले हेर्नु गलत भएको बताउनुभयो। उहाँले नेपालका केही बुद्धिजीवीहरूमा चीनको कुरा। कानी गर्दा भारत रिसाउला भन्ने डर रहेको भन्दै सबै पक्षको हार नहुने चिनियाँ कुटनीतिले भारतको पनि हित गर्ने बताउनुभयो।

बौद्ध अध्ययनका प्राध्यापक वेदराज ज्ञवालीले चीन

र नेपाललाई प्राचीनकालदेखि बुद्ध धर्मले जोडेको चर्चा गर्दै रेशम मार्गभन्दा अघि नै नेपाल भएर चीनमा बुद्ध धर्मको प्रचार भइसकेको हुनाले नेपाल पनि र शम मार्गबाट कुनै न कुनै हिसाबबाट जोडिएको हुनुपर्ने बताउनुभयो। अर्थशास्त्री देवेन्द्र श्रेष्ठले नेपालबाट केही पनि वस्तु पठाउन नसक्ने तर चिनियाँ वस्तुमात्र नेपालमा भित्रिने अवस्थामा नेपाल र चीनको व्यापार घाटा बढ्ने तर्फ सजग हुनुपर्ने बताउनुभयो। कार्यक्रममा ख्वप इन्जिनियरिङ कलेजका प्राचार्य इ.सुजन माकले चिनियाँ सपना साकार गर्न चीन सरकारले गरिरहेको प्राविधिक जनशक्तिको तयारीबारे जानकारी दिनुभयो। ख्वप कलेज अफ इन्जिनियरिङका प्राचार्य इ.सुनिल दुवालले चीनले जलस्रोत र जलविद्युतको क्षेत्रमा छोटो समयमा गरेको उल्लेखनीय प्रगतिबारे बताउनुभयो। कार्यक्रममा नेपाल क्रान्तिकारी सांस्कृतिक संघका केन्द्रीय अध्यक्ष सुरेन्द्रराज गोसाईं र नेक्राविस्घका केन्द्रीय अध्यक्ष नीरज लवजूले पनि बोल्नुभएको थियो। कार्यक्रम संयोजक सृजना सैजूको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा कमला विकले पनि बोल्नुभएको थियो।

कीर्तिपुरमा.....

प्रमुख अतिथि कीर्तिपुर नगर पालिकाका कार्यकारी अधिकृत उद्ववप्रसाद रिजालले सार्वजनिक सुनुवाईले समुदाय र समाजको समस्या प्रस्तुत हुने र समस्या समाधानको योजना तय गर्न सरल हुने बताउँदै यहाँ उठेको विविध समस्याको सबै मिलेर समाधान गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउनु भयो।

महानगरीय प्रहरी वृत प्रहरी नायव निरीक्षक (DSP) डा. मेख बहादुर खत्रीले आफ्नो कार्यकालमा गरेका गतिविधि प्रस्तुत गर्नुभएको थियो भने सामुदायिक सेवा केन्द्रका अध्यक्ष रविन्द्र बहादुर प्रधानले केन्द्रले गरेका गतिविधि प्रस्तुत गर्नुभएको थियो।

सार्वजनिक सुनुवाईमा विभिन्न क्षेत्रका २२ जना प्रतिनिधिहरूले कीर्तिपुर नगर पालिकाको बारे, खानेपानी, सरक्षा, बजार व्यवस्थापन, फोहोर व्यवस्थापनलगायतमा देखा परेका समस्यालाई समाधान गर्नुपर्ने आवाज उठाएका थिए।

केन्द्रका अध्यक्ष रविन्द्र बहादुर प्रधानको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा महानगरीय प्रहरी वृतका राजेन्द्र गिरी, धमिन्द्र शाहले पनि बोल्नुभएको थियो।

'स्क्रब टाइफस' पहिचान, उपचार र सतर्कता

- डा. मदनकुमार उपाध्याय

धनकुटा लगायत केहि पहाडी जिल्लाहरूमा स्क्रब टाइफसको संक्रमणको प्रकोप देखिएको छ। यो रोग संक्रमित भुसुना, किर्ना, सुलसुले, उपियाँ वा सुक्ष्म किराको टोकाइबाट मानिसमा सर्दछ। स्क्रब टाइफस एक प्रकारको जीवाणु 'रिक्टेसिया सुसुगामुसी' ले संक्रमित सुक्ष्म कीरा (माइट) को टोकाइबाट फैलिन्छ। संक्रमित सुलसुले लगायतका सुक्ष्म कीराले मानिसलाई टोक्दा उनीहरूको च्यालमा भएको रिक्टेसिया सुसुगामुसी जीवाणु रगतमा फैलिन्छ। जापानी शब्द 'सुसुगा' को अर्थ सानो र खतरनाक एवं 'मुसी' को अर्थ सुक्ष्म कीरा हुन्छ।

बेलायतको नेसनल हेल्थ सर्भिस (एनएचएस) का अनुसार रिक्टेसियाबाट संक्रमित जुम्राको टोकाइबाट समेत यो संक्रमण हुन्छ। यो स्क्रब टाइफस फैलाउने सुक्ष्म कीरामुख्यतः भाडी, घाँस, जंगल, खेतको छेउछाउ, पहाडी इलाका आदि भएको ठाउँमा रहने मुसा प्रजातिका जनावरमा बढी पाइन्छन्। त्यसैगरी वर्षायाममा पनि सहरी क्षेत्रमा समेत जंगली बोटबिरुवा वा घाँस नजिक यो किराले टोक्ने खतरा रहन्छ। स्क्रब टाइफस जनावरबाट सरेर तर मानिसबाट मानिसमा सरेर रोग भने होइन।

लक्षण

- १०२ (१०५ डिग्री फरेन हाइटसम्म) ज्वरो आउनु।
- अत्याधिक टाउको दुख्नु।
- सास फेर्न समस्या हुनु।
- शरीर बाउँडो हुनु।
- जीउ, जोनी र मांसपेशीमा पीडा हुनु।

- खोकी, वाक्वाक्, बान्ता, पेट दुखाइ र पखालाले सताउनु।
- बढी संक्रमण हुँदा गर्दन, नितम्ब, पाखुरामा गाँठो देखिनु।
- बिरामीको गम्भीरता अनुसार र गतमा प्लेटलेटसको संख्या कम हुनु।
- छाती, पाखुरा, हातखुट्टासम्म फैलिने गुलाबी बीमिरा देखिनु।

यो रोगको पहिचान बिरामीमा देखिएको लक्षण र सुक्ष्म कीराले टोकेको चिनो देखेर पनि गरिन्छ। यसमा रगत परीक्षण अन्तर्गत सीबीसी काउन्ट, लिभर फंक्सन टेस्ट गरिन्छ। स्क्रब टाइफसको एन्टिबडी पत्ता लगाउन एलाइजा टेस्ट र द्रुत परीक्षण समेत गर्न सकिन्छ।

एनएचएसका अनुसार स्क्रब टाइफसको आशंका भएका बिरामीलाई प्रयोगशाला प्रतिवेदन आउनुभन्दा पहिलेदेखि नै एन्टिबायोटिक औषधी दिन सकिन्छ। संक्रमितलाई 'डक्सिसाइक्लिन' वा 'टेट्रासाइक्लिन' एन्टिबायोटिकका माध्यमले उपयुक्त रूपले उपचार गरि ए धेरै जसो बिरामीमा ४८ घण्टाभित्रै सुधार देखिन थाल्छ। बिरामीहरू पूर्ण स्वस्थ समेत हुन्छन्।

टाइफसको समस्या भएका ठाउँहरूमा जाँदा सम्भावित संक्रमणबाट जोगिन चिकित्सकीय सल्लाह अनुसार 'डक्सिसाइक्लिन' एन्टिबायोटिक औषधीको एकसाते उपचार प्रक्रिया गर्न सकिने एनएचएसको तथ्यपत्रमा उल्लेख छ। यो प्रक्रिया मुख्य रूपले स्क्रब टाइफसबाट बचाउ गर्न प्रभावकारी छ।

स्क्रब टाइफसको उपयुक्त

उपचार नगर्दा दीर्घकालीन रूपमा सुन्ने क्षमता गुम्नु, निम्न रक्तचाप, अंगमा क्षति र मृगौला फेल हुनु, निमोनियाको संक्रमण देखिनु, छारे रोगको लक्षण, अन्योल, सुस्त हुने, मासु कुहिनु आदि समस्या देखिन सक्ने एनएचएसले जनाएको छ। यस्ता बिरामी बहुअंग विकार (मल्टि अर्गान डिजअर्डर) को अवस्थामा पुग्छन्।

हाल यो संक्रमण धनकुटा, संखुवासभा, भोजपुर, सुनसरी, इलाम धादिङ्ग, चितवन, नुवाकोट, सुर्खेत, मकवानपुर, सिन्धुली, सर्लाही, कास्की, गोरखा, बारा, बर्दिया, दाङ, राजधानी काठमाडौं लगायत २० जिल्ला भन्दा बढी स्थानमा भेटिएको छ। गत वर्ष यो संक्रमण संखुवासभा, भोजपुर, धनकुटा, सिराहा, कैलाली, रामेछाप जिल्लामा देखिएको थियो।

हाम्रो मुलुकमा स्क्रब टाइफस बढी मात्रामा बालबालिकामा पाइए पनि यो संक्रमण सबै उमेर समूहमा देखिन्छ। अहिले पूर्वी भेगमा 'स्क्रब टाइफस' का संक्रमित बालबालिका बढी रहेको बेला रगत परीक्षण गर्ने किट (उपकरण) अभावमा समस्या भएको छ। यो कीट पूर्वका कुनै पनि अस्पतालमा उपलब्ध छैन।

यो नयाँ रोग होइन। व्यक्तिगत सरसफाइ, खाद्य स्वच्छता तथा किर्ना र मुसाको प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष संक्रमणबाट जोगिनु पर्छ। संक्रमणको सुरुमै उपयुक्त एन्टिबायोटिकले उपचार गर्दा रोग निको हुन्छ।

(लेखकः धनकुटा अस्पतालका मेडिकल सुपरिटेन्डेन्ट हुन्।)

हार्दिक श्रद्धाञ्जली



जन्मः
वि.सं. २००३



स्वर्गारोहणः
वि.सं. २०७३/४/२४

स्व. नानीछोरी महर्जन

हाम्रो श्रद्धेय ममतामयी अभिभावक श्रीमती नानीछोरी महर्जनको वि. सं. २०७३ साउन २४ गते सोमबारका दिन आकस्मिक स्वर्गारोहण भएकोले

हामी अत्यन्त स्तब्ध एवं मर्माहित भएका छौं।

आज भाद्र ३ गते १२ औं दिनको पुण्यतिथिमा दिवंगत आत्मालाई स्वर्गमा बास मिलोस् भन्ने कामना साथ भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली प्रकट गर्दै शोक सन्तप्त परिवारजनप्रति हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं।



मार्स फोटोकपी परिवार

कीर्तिपुर नया - ३, नयाँवजार



नेपाल सरकार
सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय
सूचना विभाग

बालबालिकाको कुरा सुनौं,
बाल दुर्व्यवहार अन्तय गरौं।